

Zala 1903.10.18. 6. oldal 2. hasáb, lent

Deák mint diák.

Írta: HALIS ISTVÁN

Deák Ferenczet (vagy ahogyan a rokonok hívták: a Penczi gyereket), az ősrégi Tárnok faluból 1813. év őszén Kanizsára hozták iskolába, minthogy akkoriban e helyütt volt a leginkább látogatott gymnasium Szala vármegyében.

(Mert vármegyénknek neve nem Zala, hanem Szala volt kilencszáz esztendeig. Csupán a 19-ik században kezdték csúfolgatni Zala néven. Bizonyára valami slovák kezdte ezen a néven emlegetni. Ugyanis a Zala ó-szláv szó, míg ellenben a Szala egyike azoknak az ősi-magyar szavaknak, melyet a régi hazából hoztak elődeink.

És ezt a szláv nevet lassan-lassan elfogadtuk mi magyarok! Csupán a paraszt ragaszkodik az ük-apáktól maradt régi névhez. Ő még Szalabérbe jár, Szalapátiban hallgatja a misét és a Szala vizében halászgat.

Ha a mai nemzedék olyan nevetségesnek nem tartaná az ilyen dolgot hát kérényezné a vármegye igazi nevének visszaállítását!

– – Deák Ferkót a gondos rokonság a piaristákhoz adta »kosztba«.

Tanuló korában csöppet sem volt olyan komoly, milyennek a magyar írók és művészek föltüntetni szokták. Éppen olyan volt, mint a többi vidám diák gyerek, kik között a tanuláson kívül abban tűnt ki, hogy mindig neki sikerült leghamarabb elszagatni a ruháját.

Nadrágja például csupán egy napig szokott megmaradni jó állapotban. Örökösen barangolt, s különös előszeretettel mászott olyan fákra, melyekre fölmenni »kunszt«. Az ilyen kedvtöltések pedig folytonosság-hiányt szoktak okozni a ruhákban.

Ha pedig a sors úgy hozta magával, hogy a kicsapott kertek környékén verekedni kellett, (ami abban az időben a diák-sport egyik fajtáját képezte), hát ettől se futott el a Ferkó gyerek. Verekedett becsülettel.

Magától értetődik, hogy a többi diákok igen szerették a használható fiút, annál is inkább, mert véghetetlen jó pajtásnak bizonyodott minden alkalommal. Jóban, rosszban egyaránt kitartott.

Azt szerették azonban a tanuló társak legjobban Ferkóban, hogy sohasem tanult. Legalább sohase látták tanulni.

Eme jó tulajdonságai mellett Ferkóban az is megvolt, hogy az iskolai órák alatt soha se volt nyugton: keze-lába folytonosan mozgott.

És mégis minden alkalommal jól felelt. Csak a Ferkó gyerek nagy feje és a jó Isten tudhatja, miképp volt ez lehetséges! Négy esztendői kanizsai diákoskodása alatt mindig első eminens volt.

Iskola társai néha napján „kipróbálták” Ferkót. Fölolvastak előtte egy-egy lapot a (latin-nyelvű) leckéből s rászóltak: „No Ferkó, mondd el!” Ferkó pedig szóról-szóra elmondotta hiba nélkül ugyanazt.

Akadtt azonban a Ferkó gyereknek másféle „esete” is.

Kedves pajtásával Babochay Jancsival, (ki utóbb Kanizsán városbíró lett) egykor bemászott Ferkó a Bécsiné gyümölcsös kertjébe alma elsajátítás élvezete céljából.

Bécsiné kertje helyén most lakóházak állanak a Berdin-saroktól a Keőműves házig.)

A kertet a gymnasium keleti oldalán levő házi kápolnától csupán egy kis utca választotta el, melyben akkora sár uralkodott emberemlékezet óta, hogy feneketlensége miatt még Kanizsán is nevezetesség volt.

Bécsinének mint élemedett korban levő asszonyságnak a hagyomány szerint egy hosszú foga volt, mely eltagadhatlan bizonyítéka levén boszorkány mivoltának, – nem csoda, ha tőle mindenki rettegett. Az a pokolbeli hatalom, mellyel Bécsiné a köztudomás szerint rendelkezett, lángpallos gyanánt örködött a gyümölcsös felett.

Ferkó és Jancsi javában szedegették a szépen megtermett őszi almákat azzal az édes izgalommal, hogy az ördög atyafiát károsítják. Egyszerre éles hang süvített végig a kerten: „Ki van a fán?”

– „A Bécsiné! Juj, hátraköti a sarkunkat!” kiáltotta Ferkó megrémülve.

A cimborák egy szempillantás alatt lecsúsztak a fáról és – – uzsgye kifelé!

Először Ferkó érte el a kerítést. Megragadta a palánkot, és egy fölséges lendítéssel keresztül vetette magát az utcára – a megmérhetlen sárba. Utána Jancsi röpült át ugyanolyan szerencsésen.

Arról ne beszéljünk, hogy a gyerekek ruháiban minő lényeges változások történtek a fáról lecsúszás és a menekülés közben.

Elég az ahhoz, hogy az eredménnyel mindakét gyerek meg volt elégedve, annál is inkább, mert nem éreztek semmiféle boszorkány-rontást, sőt sikerült Csabi direktor előtt is eltitkolni valami ravasz fondorlattal az öltözetben történt károsodást.

Ezt az eseményt nem felejtette el Ferkó gyerek akkor sem, mikor már régen a „haza bölcse” volt.

Ahányszor összetalálkozott Babochay Jánossal, mindig megemlékezett róla, s borzadozva mondogatta: „Mi lett volna, ha Bécsiné hátraköti sarkunkat?”

Legutoljára egy ünnepélyes fogadtatás alkalmával említette, mikor Deákhhoz Kanizsáról egy deputációt vezetett 1872-ben Babochay János.

A küldöttség szónoka Babochay volt, ki Deák előtt magát meghajtván, imígy kezdte beszédét: „Szeretve tisztelt nagy hazánkfia! Méltóságos Uram!”

Csakhogy tovább nem beszélhetett. Az öreg Deák sohase szerette a címezgetést, (hála Isten, azóta Magyarország nagyot haladt ezen az egy téren) s azért összevonta bozontos szemöldökét és közbevágott: „Megbolondultál Jancsi? Hátra kötöm ám a sarkadat!”